

Reactie op: Demografie dwingt tot herbezinning

In zijn column in ESB van 4 september 2009 bepleit van Praag een dieper ingrijpende structurele discussie over de inrichting van de moderne welvaartsstaat in de context van een fundamenteel veranderde omgeving, doelend op de wijzigingen in de demografische verhoudingen.

In deze column over de vergrijzing en zijn gevolgen geeft van Praag aan dat de alom door economen en politici gestelde onhoudbaarheid van de huidige AOW en aanvullende pensioenstelsels, wegens groeiende premielasten bij de in de komende decennia te verwachten vergrijzing, berust op een politieke keuze. En voorts dat bij verhoging van de AOW-leeftijd ter remedie van dit probleem ondermeer differentiatie ware aan te brengen die rekening houdt met het aantal jaren van zware arbeid.

Toch meen ik dat van Praag daarin niet ver genoeg gaat. In de eerste plaats wil ik kanttekeningen plaatsen bij de notie van politieke keuze. Natuurlijk is het uiteindelijk aan de politiek, kabinet en parlement, om beslissingen te nemen. Maar als het gaat om voorkeuren in een dergelijk verdelingsvraagstuk is het toch belangrijk om te weten hoe er in de werkende bevolking tegenaan wordt gekeken, en vooral bij het jongere deel daarvan.

Bij naspeuring bij het CBS, het Sociaal Cultureel Planbureau, FNV, VNO-CNW en enkele bureaus voor opinieonderzoek blijkt dat daarover geen betrouwbare of betrouwbaar geachte informatie bestaat, en zeker geen recente. De laatste keer dat het SCP hier aandacht aan schonk was in zijn sociaal en cultureel rapport 2004 (SCP, 2004), waaruit wel bleek dat de meerderheid van de bevolking van achttien jaar en ouder geen voorstander was van verhoging van de AOW- en pensioenleeftijd maar waar binnen die bevolking geen leeftijdsdifferentiatie plaatsvond en ook geen onderscheid tussen het werkende en niet meer werkende deel.

Hoe vreemd dit ook is, gezien de heftige en zich al langer voortslepende discussie ter zake, we zullen het moeten doen met een aantal deductieve overwegingen.

In de eerste plaats valt te constateren dat een belangrijk deel van de Nederlandse beroepsbevolking tussen 55 en 65 jaar niet meer werkt. Langere tijd heerste een tendens dat het werkend percentage daalde. Dit roept de vraag op of, alvorens in te zetten op verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd, niet eerst aandacht moet worden geschonken aan de oorzaken van deze vroegtijdige uitval en aan prikkels om de werkenden door te laten werken tot 65 jaar.

Ik mis in de huidige discussie en ook bij van Praag aandacht voor deze problematiek.

In de tweede plaats is er de vraag waarom werkenden, en vooral de jongeren daaronder, zich zorgen zouden moeten maken over hun, door de vergrijzing, stijgende premielasten. Dat is pas te verwachten als deze en andere collectieve lastenstijgingen hoger zouden uitvallen dan de welvaartsstijging per individu door reële loonstijging en door daling van de kosten van levensonderhoud. Bovendien zal een belangrijk deel van de werkende beroepsbevolking een positieve waardering hebben voor het door hen later te verwachten pensioen en dit meenemen in hun welvaartsbesef.

Tenslotte deze nuancerings: althans een deel van de verschuiving in de leeftijdsopbouw van de bevolking door de vergrijzing lijkt van tijdelijke aard te zijn, zij het een die een aantal decennia in beslag zal nemen. Is het wijs daartegen maatregelen te nemen van blijvend structurele aard?

HAN EMANUEL

Founding Governor van de Foundation for International Studies on Social Security

LITERATUUR

SCP (2004) *In het zicht van de toekomst. Voorburg: Sociaal en Cultureel Planbureau.*

De redactie behoudt zich het recht voor inzending voor de rubriek reactie te wijzigen, in te korten, aan te passen of te redigeren ten behoeve van de leesbaarheid en argumentatie.